

"แก่" ใช้อย่างมีคุณค่า โดย รศ.ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์

นำเสนอเมื่อ : 15 เม.ย. 2559

ผู้เขียน รศ.ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ที่มา [มติชนรายวัน](#)

เผยแพร่ 14 เม.ย. 59

“สังคมผู้สูงอายุ” แม้จะเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในสังคมโลกและสังคมไทย แต่หากให้ “สวนดุสิตโพล” ถาม “ประชาชน” ว่า “สังคมผู้สูงอายุ” คืออะไร? แล้วยังถามต่อไปว่า “สังคมผู้สูงอายุ” เกิดขึ้นเมื่อไร? หรือหากถามถึงขั้นที่ว่าคนไทยจะเตรียมตัวกับ “สังคมผู้สูงอายุ” อย่างไร? เชื่อว่าบางคนอาจทำหน้า “งง” หรือบางคนอาจจะถามกลับเพราะความ “ไม่รู้” ... ดังนั้น ขอเขียนนี้จึงไม่ได้เป็นแค่การแลกเปลี่ยนของความรู้กับผู้อ่านเท่านั้น แต่เป็นการกระตุ้นให้ “คนที่กำลังจะเป็น...หรือเป็นผู้สูงอายุ” เห็นคุณค่าของตนเอง

และพร้อมที่จะ “แก่” ... อย่างมีคุณค่า

“โลกแห่งผู้สูงอายุ” หรือ “สังคมผู้สูงอายุ” จากการประเมินสถานการณ์ของสหประชาชาตินั้นจะเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2544-2643(2001-2100) โดยมีการคาดการณ์ว่าจะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึงการมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลก และมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีฐานะยากจน อันจะเป็นประเด็นท้าทายทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศจะต้องมีแผนรองรับ

สำหรับประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติสรุปว่าไทยได้เริ่มก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 (2005) โดยมีประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งประเทศ และคาดว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในช่วงปี 2567-2568 (2024-2025)

จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั่วโลกนั้น ย่อมนำมาซึ่งผลกระทบในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการมีแรงงานในภาคการผลิตลดลง อัตราการออมที่ลดลง รัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มงบประมาณค่าใช้จ่ายทางด้านสวัสดิการและการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นเพื่อดูแลและปฐมพยาบาลผู้สูงอายุมากขึ้น

ดังนั้น ในมิติของภาครัฐหากไม่มีการเตรียมความพร้อมในเชิงนโยบายอย่างเหมาะสม การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้รายได้ประชาชาติลดลงได้ เมื่อเป็นเช่นนี้สิ่งที่ควรดำเนินการ ณ วันนี้ คงหนีไม่พ้นการสร้างความร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชนตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ โดยเฉพาะการร่วมมือเพื่อกระตุ้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมวางแผนการออม การร่วมมือกันในชุมชน การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ การปรับตัวทางด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ รวมทั้งการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการลงทุนและการออมเพื่อเตรียมพร้อมเมื่อถึงวัยผู้สูงอายุ เช่นในหลายประเทศได้มีการขยายอายุผู้เกษียณอายุเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีงานทำ

ในส่วนภาครัฐของไทยก็มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเช่นกัน

โดยภาพสะท้อนที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมก็คือ การเสนอให้มีการแก้ไข พ.ร.บ.บำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.2494 ในมาตราที่กำหนดอายุเกษียณราชการจาก 60 ปี ให้เพิ่มอายุการเกษียณราชการเป็น 65 ปี ซึ่งจะแก้ไขปัญหาคนในวัยทำงานไม่เพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ และเป็นการลดค่าใช้จ่ายที่จะเกิดต่อระบบงบประมาณในการดูแลบุคลากร ทั้งในด้านของอัตราค่าจ้าง ค่ารักษาพยาบาล รวมถึงเงินบำเหน็จบำนาญอีกด้วย

แม้ว่าขณะนี้จะมีเสียงเชิงปฏิเสธเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวจากผู้นำประเทศก็ตาม แต่ก็ขอให้ติดตามกรณีที่กำลังศึกษาต่อไป

ไม่เพียงภาคีรัฐเท่านั้น แต่ในมิติตัวตนของผู้สูงอายุก็จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมด้วยเช่นกัน การเตรียมความพร้อมคงไม่สามารถมองแค่ด้านเศรษฐกิจ รายได้ ชีวิตความเป็นอยู่เพียงเท่านั้น แต่การเตรียมความพร้อมด้านสภาพจิตใจ โดยเฉพาะการเห็นและสร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง ถือเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องให้ความสำคัญไม่น้อย

การเห็นและสร้างคุณค่าให้แก่ตนเองของผู้สูงอายุทั่วไป อาจมุ่งประเด็นไปที่การมีบทบาทและหน้าที่ในสังคม ซึ่งหากมองแบบกว้างๆ อาจเริ่มจาก “บทบาทครอบครัว” ซึ่งความรู้และประสบการณ์จากการดำรงชีวิตที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน ย่อมทำให้ผู้สูงอายุสามารถให้คำปรึกษาและชี้แนะรูปแบบการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะในด้านหน้าที่การงาน การดำเนินชีวิต ครอบครัว หรือแม้แต่เรื่องของสังคมได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวที่ว่า “อาบน้ำร้อนมาก่อน” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตที่โชกโชกนของสูงอายุ

ขณะที่ “บทบาททางสังคม” หากมองจากองค์ความรู้ที่สั่งสมอยู่ในตัว โดยเฉพาะด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม หรือแม้แต่ศิลปะไทยแบบดั้งเดิมซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะได้รับการบ่มเพาะความรู้ด้านวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน จนทำให้เป็นทั้ง “คลังความรู้และต้นแบบทางวัฒนธรรมไทย” ซึ่งหากความรู้เหล่านั้นได้ถูกนำมาถ่ายทอดและส่งต่อไปสู่คนไทยรุ่นใหม่ๆ อย่างเป็นระบบแล้ว “สภาวะการถอยหลังลงคลอง” ด้านวัฒนธรรมไทยก็คงไม่มีให้เห็นเหมือนเช่นปัจจุบัน (แต่เพราะ ณ วันนี้ สภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจาก “ครอบครัวขยาย” กลายเป็น “ครอบครัวเดี่ยว” การส่งต่อความรู้จากรุ่นสู่รุ่นจึงกลายเป็นสิ่งที่ “ยากเย็น” ไม่ใช่เล่น..!!)

เพียงแค่มองบทบาทของผู้สูงอายุที่กล่าวข้างต้นเพียงสองด้าน ก็น่าจะทำให้สามารถลบภาพของ “คนแก่วัยเกษียณ อยู่บ้านพักผ่อน เลี้ยงลูก เลี้ยงหลาน เขาวัดปฏิบัติธรรม” ได้ไม่มากนักแล้ว หากมองรวมกับผู้สูงอายุประเภท “แก่ที่ไม่แก่ แม่อายุจะมาก” ... “แก่ แต่ยังมีไฟ” ซึ่งเป็นคนสูงอายุที่แม้จะมีความโรยราทางร่างกาย แต่ยังเต็มเปี่ยมไปด้วยพลังทางความคิด ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความทันสมัย และแรงขับเคลื่อนในการทำงานอย่างเต็มเปี่ยม ก็น่าจะทำให้คนในสังคมยอมรับถึงบทบาทของผู้สูงอายุที่ได้จำกัดแค่ว่า...ดูแลเลี้ยงลูกเลี้ยงหลาน

แต่สามารถทำงานให้สังคม เพื่อประเทศชาติ ซึ่งก็ไม่ต้องมองไกล พล.อ.ประยุทธ์ น่าจะเป็นตัวอย่างที่มีให้เห็นแบบตัวเป็นๆ หรือแม้แต่ผู้นำระดับโลกหลายท่าน เช่น วลาดิมีร์ ปูติน ประธานาธิบดีแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย วัย 63 ปี ก็เป็นอีกหนึ่งภาพสะท้อนของคำว่า “แก่แบบมีคุณภาพ” ที่กล้าเรียกได้เต็มปากเต็มคำว่า “แก่...อย่างมีคุณค่า” ไม่ใช่ “แก่แบบกะโหลกกะลา” ... คอยแต่จะเป็นปัญหาสังคม..!

ที่พูดมายืดยาวทั้งหมดนี้ไม่เพียงแต่ต้องการให้สังคมไทยเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเท่านั้น แต่ต้องการให้ผู้สูงอายุที่มีในสังคมจำนวนไม่น้อย เห็นคุณค่าและรู้จักทำตัวให้มีคุณค่า อยู่ยาทำตัว “แก่เกินแก่” ซึ่งหมายถึงผู้ที่อยู่ในวัยที่ทำอะไรอะไรไม่ได้แล้ว ไขว่ไขว่ทำอะไรไม่ได้ ปล่อยให้สิ้นอายุขัยไปเอง แต่อยากให้ทำตัวเป็น “ขิงแก่” ที่ขิงแก่ก็ยังมีความหมาย เป็นผู้อาวุโสที่มากด้วยความสามารถและเต็มไปดด้วยประสบการณ์

ส่วนคนในสังคมไทยก็อยากให้เห็นคุณค่าของ “คนแก่” อย่า!! มองว่า “คนแก่” เป็นภาระเลย

หรือพวกท่านล้มไปแล้วว่าที่โตมาได้ก็เพราะ “คนแก่” ไม่ใช่หรือ..??